

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:611

av **Lawen Redar (S)**

Åtgärder mot kommersialiseringen av kvinnokroppen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av en översyn av möjligheterna att stoppa kommersialiseringen av kvinnokroppen och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Med ett ständigt växande konsumtionssamhälle riktar företagen och medier sig till nya och allt yngre målgrupper i syfte att påverka gruppens konsumtionsmönster. Forskning om konsumtion och konsumenter är ett omfattande vetenskapligt fält med olika metoder och skilda teoretiska utgångspunkter. Obestriddigt är dock att konsumtionssamhället påverkar olika målgrupper på olika sätt.

I takt med marknadens framfart ser vi idag oroväckande trender och mönster av kvinnokroppens exploatering. Det handlar om både den fysiska exploateringen i form av trafficking, sexköp, prostitution, kvinnoförnedrande kommersiell pornografi samt den psykiska exploateringen med ouppnåeliga hälsofarliga ideal. Digitaliseringen medför därtill människohandel, spridning av integritetskränkande bilder, grooming, organiserad brottslighet, hat och hets samt ökad acceptans för våld. När de yttersta konsekvenserna av ett ojämnt samhälle, inte bara gör sig påmind utan bereds plats i samhället, måste den grundläggande rätten till den egna kroppen försvaras.

Digital bearbetning av fysiska kroppar

Digital bearbetning av fysiska kroppar i marknadsföring har kommit att påverka breda samhällsgrupper. Forskning påvisar att manipulerade fysiska kroppar i marknadsföring leder till att modellers attribut förändras. Exempelvis genom förminskad midja, förstörade muskler eller utslätad hy. För en marknadsföringskänslig samhällsgrupp har manipulerade fysiska kroppar i marknadsföringen lett till ökad utseendefixering,

ätstörningar, bantning, träningshysteri och osund kosthållning. Idag utgör massmedia och bearbetad marknadsföring den starkaste källan till hur unga väljer att se sig själv och sin kropp.

År 2005 beslutade Europaparlamentet om rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden. Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 kallas ”den svarta listan” och anger 31 otillbörliga metoder som är förbjudna i samtliga EU-länder. Direktivet blev lag men omfattar inte manipulerad marknadsföring av fysiska kroppar. I och med att tillvägagångssättet för direktivets införlivande i nationell rätt bestäms av nationella myndigheter finns det inget som står i vägen för att nationella lagar ska gå längre än de minimikrav som uppställs i direktivet.

I Sverige gäller marknadsföringslagen (2008:486) som skydd för konsumenterna mot vilseledande, aggressiv och annan otillbörlig marknadsföring. Enligt 5 § MFL ska marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed, och samma marknadsföring är otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut (6 § MFL). Marknadsföring får inte heller vara aggressiv, vilket den är om den innefattar trakasserier, tvång, fysiskt våld, hot eller annat påtryckningsmedel (7 § MFL). Sammanfattningsvis reglerar varken EU:s direktiv eller MFL förekomsten av manipulerade kroppar i marknadsföring.

Världens första lagstiftning mot smala modeller med BMI under 18,5 i reklam eller på catwalken trädde i kraft i Israel år 2013. Syftet är att motverka snedvridna kroppsideal och folkhälsosjukdomen anorexia. Lagförslaget uppstod som en reaktion och metod för att långsiktigt råda bot på folkhälsosjukdomen anorexia som anges utgöra den främsta dödsorsaken bland unga i åldrarna 15–23 i landet. Kraven på allt smalare modeller har ökat i modebranschen med åren, liksom antalet fall av ätstörningar bland unga globalt. Utvärderingar sedan lagen trädde ikraft visar på att den har haft god inverkan på diskussion om folkhälsa och kroppsliga ideal.

Nej till sexköp och prostitution

Sedan 1999 är det förbjudet att betala för en tillfällig sexuell förbindelse i Sverige. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Det gäller både den som betalar för en sexuell förbindelse och den som utnyttjar en tillfällig sexuell förbindelse som någon annan betalar för. Med sexuell förbindelse menas i första hand samlag, men även annat sexuellt umgänge omfattas av begreppet. Med ersättning menas både ekonomisk ersättning och annan typ av ersättning – exempelvis alkohol eller narkotika. Lagen är könsneutral, det vill säga både köpare och säljare kan vara man eller kvinna. Även försök till köp av sexuell tjänst är kriminaliserat.

Motivet till att införa sexköpslagen var – och är – att det är angeläget för samhället att bekämpa prostitution. Lagen skulle ha en avskräckande effekt på sexköparna, så att antalet köpare skulle gå ned. Detta skulle även bidra till att minska antalet personer i gatuprostitution och nyrekryteringen av desamma. Det framhölls också att en

kriminalisering kunde bidra till att försvåra för olika grupper eller enskilda i utlandet att etablera en mer omfattande organiserad prostitutionsverksamhet i Sverige. Den 2 juli 2010 presenterades betänkandet Förbud mot köp av sexuell tjänst. Syftet med utvärderingen var att undersöka hur förbudet, som då hade varit i kraft i drygt tio år, fungerar i praktiken och vilka effekter kriminaliseringen har haft för förekomsten av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Utvärderingen visar att förbudet mot köp av sexuell tjänst har haft avsedd effekt och utgör ett viktigt instrument för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Kunskaper om prostitution ökar i samhället och bland myndigheterna. Samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården behöver dock intensifieras. Oftast behövs hjälp från flera instanser samtidigt. Personer som vill lämna prostitution ska få stöd till det, i form av stödjande kontakter och psykologisk bearbetning. Människor som säljer sex är inte en heterogen grupp – varje individ och fall är unikt och bör bemötas därefter. Åtgärder för att motverka sexköp och prostitution måste bättre inkludera eller särskilt rikta sig till hbt-personer.

Stoppa varufieringen av kvinnokroppen

Sexhandeln och stora delar av porrindustrin handlar om maktförhållanden och ekonomiska intressen. I den globala sexindustrin är det sällan ett frivilligt val för kvinnor att sälja sig. Många tvingas till det på grund av utsatt ekonomisk situation eller starkt patriarkala normer.

Att kvinnokroppen går att köpa befästs ständigt i den kommersiella porren. Även om det existerar typer av normkritisk pornografi är porrindustrin generellt starkt präglad av den maktordning som överordnar män och underordnar kvinnor samt av de traditionella normer kring kön och sexualitet som genomsyrar hela vårt samhälle och som bidrar till en nedvärderande syn på kvinnor. Sexindustrin och den globala handeln med kvinnors kroppar är idag en mångmiljardindustri som inte bara ger sig uttryck genom gatuprostitution, bordeller och sexklubbar utan också genom barn- och vuxenpornografi. Flera decenniers forskning visar en mängd skadeverkningar på grund av den kommersiella pornografin.

Sammanfattning

Mot bakgrund av det anförda är det en samhällelig angelägenhet att regeringen genomför en översyn som syftar till att se över lagändringar på marknadsföringsområdet för att hindra marknadsföringens negativa inverkan på ungas självbild och kroppsideal, att öka kunskapsnivån kring prostitution med samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård samt se över och åtgärda varufieringen av kvinnokroppen som sker genom den kommersiella pornografin. Därför yrkas att riksdagen tillkännager för regeringen om vad som anförts i motionen om att överväga behovet av en översyn av möjligheterna att stoppa kommersialiseringen av kvinnokroppen.